

הדודה אדלה נפטרה / שמעון אגסי

כשאני מגיע לדירה המפוארת של משפחת בקרמן ברובע השישי בפרז, אני מוצא את הדוד קאלו בן התשעים ותשע יושב כפוף ומצומק בתוך כסא גלגלים משוכלל על-יד מיטתו הממותקנת כמו בבית-חולים. הוא עטוף כולו מכף רגל עד ראש במעיל צמר כחול, וצעיף צמר תואם כרוך סביב צווארו. חיוור מאוד, עצמות לחייו בולטות, מרכיב משקפיים גדולים ועבי עדשות, מאחוריהם ניבטות אל"י ישירות עיניים ענקיות וריקות, אחת עצומה קמעה, מוקפות עפעפיים ורודים. שפתיו יבשות, פיו פעור למחצה, שפתו התחתונה רפויה וחושפת את שיניו התותבות, עור צווארו מידלדל. כואב לי הלב לראותו בבדידותו ובמראהו הרפה.

"מרכיב משקפיים גדולים ועבי עדשות, מאחוריהם ניבטות אל"י ישירות עיניים ענקיות וריקות"

לצדו של דוד קאלו יושב מטפלו האישי בחלוק לבן מגוהץ, מוכן ומזומן לשרת את אדונו הישיש. אני נוטל כסא ויושב קרוב לצידו האחר. השיחה בינינו מתנהלת באנגלית. "שלום קאלו," אני אומר, "זה שמעון". "הו?" ("מי?") הוא מקרב אל"י את אוזנו ושואל, "שמעון, מישראל," אני אומר.

מסתכל בי, ואף שכבר לא ראה אותי זה כמה שנים פונה למטפלו ומציג אותי בקול רך, שברירי וחלש, לוקח נשימה בין כל שתיים-שלוש מילים:
"ד'יס איז שימון, ד'ה סאן אוף... ד'ה סיסטר... ד'ה סיסטר... אוף אדלה". ("זה שמעון, הבן של... האחות... האחות... של אדלה")
חוזר ומסתכל עליי ארוכות, ואומר:
"היינו נשואים חמישים ותשע שנים", הוא מייבב בבכי יבש ומוסיף, "עכשיו היא איננה. השמש עזבה את ביתי".
מה אני יכול להגיד כדי לנחמו? אני מלטף את ידו ללא אומר, בטני רועדת ועיניי דומעות. שתיקה.

"אשתו של הדוד קאלו, הדודה אדלה, אחותה של אמא, נפטרה יומיים קודם לכן. בת תשעים ואחת הייתה."

אשתו של הדוד קאלו, הדודה אדלה, אחותה של אמא, נפטרה יומיים קודם לכן. בת תשעים ואחת הייתה. שנים רבות הייתה מחוברת למכונת חמצן, ובשבת קרסה מערכת הנשימה שלה ולבה חדל לפעום. היא הותירה אחריה את בעלה ואת אחותה הצעירה, הדודה דוצי, האחרונה שנותרה מבין שלוש האחיות ושני האחים למשפחת נרדי. עם דודה אדלה לא היה לי כמעט כל קשר, אך הרגשתי צורך בלתי נשלט לטוס לפריז, ללוות אותה בדרכה האחרונה, ולהיות עם השארית הדלילה של המשפחה.

"...שלוש האחיות ושני האחים למשפחת נרדי..."

אהבתי את הדוד קאלו. בביקורי המזדמנים בביתם שבפריז תמיד אירח אותי בשמחה ובחום. הוא נולד עם כפית זהב בפיו, בן יחיד להוריו ממשפחת בקרמן העשירה. גדל ברומניה, עד גיל ארבעים למד באוניברסיטאות הטובות ביותר באירופה והשלים בהצטיינות שלושה תארי דוקטור: בהנדסת חשמל, במשפטים ובהנדסת פטנטים. באקראי פגש במעלית את דודה אדלה היפהפייה וחסובת הגוף, וכעבור שלושה חודשים הם התחתנו. כדי לא לפגום ביופייה של אדלה החליטו לא להביא ילדים לעולם. אדלה מעולם לא עבדה. בבית העסיקה משרתת וטבחית, והעבירה את חייה בקריאת ספרים, בהקשבה למוזיקה, במשחקי ברידג' ובישיבה במספרה. הדוד קאלו, הפך למומחה בעל שם עולמי ברישום פטנטים ובהגנה עליהם, ועד גיל שמונים ושש עבד בתחום התמחותו. לפני שנים רבות בחנו את האפשרות לעלות ולהצטרף למשפחתם בארץ, אך בחרו להמשיך לחיות את חייהם בעושר ובנחת בגולה הפריזאית הרחוקה.

למחרת שוב באתי לבקרו ובשרתי לו בשמחה על בואם המתוכנן של אחי ואחותי: "גם רותי ואפי יגיעו מחר."

הוא חשב לרגע ואמר: "אני מודה מאד לכולכם, אבל בשביל מה זה טוב? הם יבואו, יגידו כמה מילים טובות, אך ללא הועיל. מה הם כבר יכולים לעשות? זה רק בזבז כסף", סיכם. היססתי רגע וחשבתי מה אומר ואיך אוכל לרכך את יגונו. "הם המשפחה שלך והם רוצים להיות איתך", אמרתי. "אין לי משפחה!" אמר.

נדהמתי.

כעבור מספר שניות התעשתי ואמרתי:

"המשפחה הרחבה שלך אוהבת אותך ומעריכה אותך מאד ורוצה להיות אתך. אתה רוצה שאצלצל אליהם ואומר להם להישאר בבית?"

הוא הסתכל לעברי קצת מופתע ואמר: "לא, לא, אם הם רוצים לבוא..."
"אני בטוח שתשמח מאד לראות אותם כשיבואו," אמרתי.

שתיקה.

על השולחן הנייד שלפניו צמוד לרגליו היו מונחות מפיות נייר לבנות. בכל מספר דקות היה מצמיד אחת מהן לפיו ומשתעל לתוכה שיעול ארוך ומלא ליחה. עם סיומה של כל מתקפת שיעול שנמשכת כדקה, הוא מקפל את מפית הנייר ומניח אותה בתוך קופסת קרטון ריקה על ידו, וממלמל לסביבתו "פֶּרְדֹּן, פֶּרְדֹּן". ("סליחה, סליחה").

עצמות השלד של דוד קאלו כבר איבדו את שארית הסידן שבהן, וטבעות הסחוס שבעמוד השדרה שלו כבר יבשו. כל תזוזה מזדמנת גורמת לו כאב, והוא מגיב בצעקות "אוי, אוי". בעזרת משקפיו העבים וזכוכית מגדלת ענקית עם מנורה קטנה בתוכה הוא יכול לקרוא אט אט, מילה מילה, נייר חשוב. על מכשיר השמיעה ויתר כבר מזמן כיוון שגרם לו זיהום באוזן. לעומת גופו הרופס מוחו צלול לחלוטין. הוא שולט שליטה מלאה בנעשה סביבו ומפעיל את הסובבים אותו בקול חלש אך תקיף, כל אחד לפי תפקידו. ממטפלו הצמוד היושב לצידו הוא מבקש מידי פעם כל מיני בקשות: להביא לו מים, לקרב אליו את הטלפון, לברר מי בבית. הוא שואל אם הגיעה כבר שעת האוכל או שעת נטילת התרופות, ואם אדם זה או אחר כבר בא. אתו הוא מדבר בצרפתית, עם דוצי אחותה של אדלה – ברומנית, ועם המבקרים מישראל – באנגלית. הוא עובר משפה לשפה בטבעיות, במהירות ובתיאום מושלמים עם האדם שאתו הוא מדבר.

בביקורי האחרון לקחתי כסא והתיישבתי לצדו.

"קאלו, אני יכול לשאול אותך משהו?" שאלתי.

"בבקשה," השיב.

"ממרום תשעים ותשע שנותיך, מה אתה יכול לומר על החיים?"

בלי היסוס פלט תשובה נחרצת: "חסרי תוחלת. מגעילים." ואז הסביר: "אתה עובד ועובד והכול לחינם. אני זקן, חולה ובודד – שלושה דברים שיש להימנע מהם."
ואז הוסיף: "באתם מרחוק כל כך לראות שבר כלי אחד וגופה אחת," עשה תנועת ביטול בכף ידו ובכה חרש.

בלב כבד טסתי בחזרה הביתה, לישראל, שלם עם עצמי על שנסעתי.

ואני יודע שתחושת הבדידות והמרירות תיחסך ממני כאשר תגיע שעתי.